

Márton Árpád laudációja

Az erdélyi magyar művészet, akárcsak a hegyek, a folyók és a felhőjárás – sohasem szakadtak le a történelmi és szellemi Magyarország térképéről. S amikor a politikailag és közigazgatásilag elcsatolt NAGYBÁNYA betöltötte hivatását a huszadik századi magyar festészet korszerűsítésében, a civilizációs közlekedési eszközökkel akkor még szinte megközelíthetetlen Székelyföld keleti csücskében, Csikországban, föltámad egy új művészeti áramlat, a SZÉKELY FESTŐISKOLA, immár a magára utalt erdélyi magyar művészet önépítésének példamutatójával. Márton Ferenc, Nagy István és Zsögödi Nagy Imre életműve pontosan annak igazolására szolgált, hogy a hegyeket, a folyókat, a felhőjárást, de legfőképpen a lélek formáit nem lehet eltéríteni rendeltetésüktől.

Márton Árpád, a székely festőiskola immár harmadik nemzedékének meghatározó személyisége folytatja a legszerveesebben, a legszenvédélyesebben, sőt a legprofétikusabban az alapítók íratlan ars poeticáját: a MEGŐRZÉS, a VÁRAKOZÁS és a TANÚSÁGTÉTEL hármass kötelezettségét.

Mindenekelőtt azzal, hogy – Ady Endre szavaival élve – „mindennek jött” vissza 1964-ben, tanulmányai befejeztével a szülőföldre: e hármass kötelezettség megértésére és teljesítésére alkalmas fiatalok kéz- és észjárását pallérozó tanárnak, művészeti szakképző iskola alapítójának, sajtó- és könyvillusztrátornak, a Csíkszereda központú Hargita Műhely és a gyergyószárhegyi művészklub és gyűjtemény Gaál Andrással együtt megvalósító szervezőjének, s ezáltal olyan eleven művészeti élet megteremtőjének, amely máig tartó folyamatként a kortárs európai és magyar művészeti látás haszonélvezőivé avatta a középkori és a kimeríthetetlen népművészeti hagyományokban oly gazdag tájegység lakóit.

A Székelyföld addig szinte ismeretlen természeti, erkölcsi és szellemi varázsát a világ számára felfedező alapítók örökségét azzal gyarapítja, ahol ők félbehagyták: szinte konstruktivista formaszervezetekkel mutatja fel e tündérvárosi táj és a megépített táj *monumentálisát*.

Aztán egyszer csak mintha ez az egész hatalmas Mindenség rá akarna dőlni, agyon akarná tiporni a Napfaragókat, a föld fiait, a várakozókat, a kenyérszelőket, a forrás fölé hajlókat, s akkor a parasztiatyánkot imádkozókból feltör a kiáltás, a szitok, a sirató sírás, s a kilátástalanság feketére árnyékolja a felkelő Napot.

De éppen ebben a földmozgásban nő meg az emberi lélek, hatalmasabbra nő mint a hegyek, a fák és a vizek áradása; ebben az apokaliptikus forgatagban öltönek testet Márton Árpád földhöztapadt de mitológiai erejű alakjai; ott, ebben a második Trianon utáni

sötétségben terítik meg a Reménység asztalát, nyitnak ablakot a fényre, ott és sehol máshol Európában, ahol mindent kivilágítanak, kivéve az emberi sorsot, feledve a Teremtő parancsát: NE FÉLJETEK!

Az utóbbi évtizedekben ez a sötétség, ez a köd nem szállt fel Erdélyben, csupán áttetszőbb, áttekinthetőbb, ám reménytelenebb lett, mint valaha; ebből a félhomályos sötétségből pedig megváltó, megtartó, túlvilági sejtelemmel fénylenek elő drága relikviákként Márton Árpád legújabb művein a hajdani székely falu arcai, mindennapi életüket megszentelő tárgyai, a megőrző, várakozó lélek gyertyalángjai – a túlélésért viselt felelősség tanúságtételei.

A Kárpát-medence magyarsága örök fenyegetettségben és életveszélyben éli ezeréves életét. Megmentői mindig azok voltak, akik egyszemélyes, rájuk mért felelőségüknek érezték az egész nemzet fennmaradását. Azok hagyták reánk, őrzik meg számunkra a hazát, akik minden időben ezzel a felelősségtudattal teljesítették feladatukat, hirdetvén, hogy például minden ellenkező híresztelés ellenére a művészi kifejezésnek, a művészet nyelvének ma is, örökké, maga az Isten által megformált ember és az ő küzdelme az alapvető eszköze, tárgya és mondanivalója. Amiként ezt Márton Árpád festészete igazolja, aki népével együtt járva a földi poklot és a földi mennyországot, pótolhatatlan örökséget hagyott a csüggedőknek és az utat vesztetteknek.

Ennek az örökségnek az adventi üzenete: VIRRASSZATOK!

Banner Zoltán